

Obraćanje visokog predstavnika Paddy Ashdowna na konferenciji za medije o Ustavnom sudu

Tema ove konferencije za štampu je Ustavni sud i siguran sam da mislite da je to dosadna tema. Želim vam pokušati objasniti zašto to nije dosadno. Zamislite međunarodnu zajednicu kao skelu unutar koje smo izgradili državu. Unutar te skele izgradili smo kuću, kuću koja se zove Bosna i Hercegovina. U toj kući žive tri naroda BiH. Zidove te kuće predstavlja Ustav države i kako počinjemo skidati skelu koju je postavila međunarodna zajednica tako moramo ojačati te zidove da bi država BiH ostala onakva kakva jeste i kakva treba da bude kako ova zemlja bude išla putem ka punoj državnosti, punoj suverenoj državnosti i punopravnom članstvu u Evropskoj uniji.

Ustav ove zemlje je komplikovan i složen dokument koji povezuje veoma slabašan paket propisa koji osiguravaju ravnotežu ovlasti. A taj Ustav je apsolutno suštinski za budućnost države.

Stoga danas sa vama želim razgovarati o nekim našim razmišljanjima koje smo sada pretočili u prijedlog kako da ojačamo Ustav države. Ovo je postalo aktuelna zbog činjenice da će gospodin Novaković naredne sedmice u utorak uputiti poziv Parlamentu da opozove sve međunarodne sudije iz Ustavnog suda. To znači da neke od ideja razmatranih u OHR kako da ojačamo Ustav i da razmotrimo povlačenje međunarodnih članova iz ovog procesa moraju biti ostvarene malo ranije. Stoga nacrtom zakona koji će biti predložen u utorak otpočinje proces koji bih vam želio objasniti. Jutros nakon konsultacija sa svim zainteresiranim osobama uputio sam pismo predsjedniku Suda Mati Tadiću, ministru pravde Slobodanu Kovaču i Momčilu

Novakoviću, predlagaču Zakona, u kojem sam izložio da bi po mom mišljenju bilo dobro pronaći okvir u kojem bi se ovaj nacrt zakona mogao povući iz parlamentarne procedure kako bismo mogli razgovarati o nekim mnogo važnijim pitanjima od onih koji su predloženi u zakonu.

Razlog za to leži u činjenici da je Ustavni sud neophodan da bi se omogućilo da funkcionira složena i krhka ustavna struktura BiH; međutim ovaj nacrt zakona se ne bavi ključnim pitanjima koja se tiču ostvarivanja optimalnog funkcioniranja Suda. Nacrt se bavi važnom temom kao što je pitanje međunarodnih sudija u Ustavnom sudu ali se ne bavi nekim drugim aspektima kojima bi se, po mom mišljenju, trebao baviti.

Stoga sam predložio gospodinu Kovaču da Ministarstvo pravde osnuje radnu grupu koja bi, između ostalog, razmotrila i ova važna pitanja.

§ Koja je optimalna nadležnost Ustavnog suda – da li je sredstvo kojim se u potpunosti koriste ministri, političke stranke i pojedini građani? Da li je moguće obezbijediti lakši pristup Sudu? Može li Sud obavljati bolji posao? On već radi dobar posao ali može li to biti i bolje?

§ Drugo: koji je okvir za angažman međunarodnih sudija u Sudu? Koliko dugo trebaju ostati međunarodne sudije? Koja je stalna uloga međunarodnih sudija i koliko još dugo trebaju djelovati u Sudu? Jutros sam rekao gospodinu Novakoviću da sam ja, iako ga je to možda iznenadilo, prilično naklonjen njegovom rješenju. Samo ga je potrebno pažljivije razmotriti.

Radna grupa koja se treba osnovati bi se bavila ovim i drugim pitanjima i nadam se da će se ona njima brzo baviti. Neka od pitanja mogu zaista zahtijevati promjenu samog Ustava kako bi ojačali ulogu Ustavnog suda. Mislim da se ta pitanja trebaju riješiti što je prije moguće. Zaista u mom jutrošnjem pismu sam naglasio da preporuke koje se mogu ugraditi u revidirani

nacrt zakona trebaju biti formulirane i prezentirane što je prije moguće. Dopustite mi da vam izložim nekoliko detalja.

* * *

Ustavni sud je imao veoma pozitivnu ulogu u jačanju i zaštiti institucija BiH tokom zadnje decenije. Uloga Suda u tako složenom i osjetljivom institucionalnom okruženju je suštinska. Sud je dobro organiziran i dobro obavlja svoj posao, ali ja vjerujem da se njegova uloga može i dalje razvijati.

Na primjer, da li Sud treba imati pravo (kao što ja mislim da treba) da daje savjetodavno mišljenje vladi? Ovakva praksa postoji u nekim zemljama, naročito u Francuskoj, ali ne postoji prema našem Ustavu.

Prema postojećem sistemu zakon se usvoji, i ukoliko je dovedena u pitanje njegova ustavnost, slučaj pred Ustavnim sudom se može pokrenuti tek nakon njegovog usvajanja.

Vjerujem da bismo trebali ispitati mogućnost da Sud razmotri nacrt zakona prije njegovog usvajanja.

Drugim riječima, da bilo koji organ vlasti koji je povezan sa zakonom čija ustavnost može biti sporna ima pravo od Suda zatražiti mišljenje o ustavnosti predloženog zakona prije njegovog usvajanja.

Predstavnici mog Ureda su već razgovarali sa generalnim sekretarom Suda, a ja sam juče razgovarao sa gospodinom Tadićem, o mogućnosti da se ograničenom broju osoba dozvoli da od Suda zatraže mišljenje prije nego što zakon stupi na snagu. Na primjer, vlada bi imala mogućnost da zatraži savjetodavno mišljenje od Suda o tome da li je konkretan nacrt zakona u skladu s odredbama Ustava BiH.

Trenutno se ta provjera obavlja, ali ovdje u OHR-u. Mi organima vlasti dajemo pravno mišljenje o zakonu, na *ad hoc*

osnovi, prije nego što ga oni usvoje. Ovakva praksa se ne smije i ne može nastaviti, jer moramo pronaći način da tu ulogu koju sada vrši OHR preuzmu institucije BiH. A Ustavni sud je prava institucija za preuzimanje tog zadatka.

&&&

Smatram da o ovom pitanju do sada nije bilo puno komentara, ali takođe smatram da Ustavni sud predstavlja značajnu instituciju koju visoki predstavnik treba koristiti. Od početka mog mandata potvrdio sam pravo Ustavnog suda da analizira moje Odluke. To nije uvijek nailazilo na odobravanje nekih od mojih međunarodnih partnera koji smatraju da to predstavlja kršenje apsolutnih ovlaštenja koja su visokom predstavniku povjerena u Bonu. Međutim, rekao sam da bih svoje Odluke dostavio Sudu, ukoliko bi njihova ustavnost bila sporna, a ako bi Sud odlučio da je mjera koju sam donio neustavna obustavio bih dalje izvršenje te odluke. To se do sada nikada nije desilo, međutim spreman sam i na mogućnost da bi se to moglo desiti i već sam obavijestio Sud da bih u tom slučaju ispoštovao njihovu odluku. Ja sam prvi visoki predstavnik koji je ovo uradio. Ukoliko ova Radna grupa uspostavi odgovarajuće administrativne mehanizme, spreman sam svoje Odluke koje ću eventualno donijeti u budućnosti, a čija ustavnost bude sporna, odnosno koje se dotiču samog Ustava, dostaviti na razmatranje Ustavnom sudu prije nego što ih donesem u ime organa vlasti.

&&&

Takođe sam zatražio od Radne grupe da razmotri pitanje međunarodnih sudija koji su članovi Suda. Trenutno njihov mandat nije vremenski ograničen. Trenutno oni na Sudu mogu ostati zauvijek. Ne mislim da je to ispravno.

Svima vam je poznata praksa u drugim institucijama.

Svi zaposleni u Visokom sudskom i tužilačkom vijeću su bh. državljani, što je postignuto nakon sistematskog smanjenja

broja međunarodnih zaposlenika u ovom tijelu, a taj broj je bio najveći prilikom uspostave Međunarodne sudske komisije (IJC).

Vidjeli smo sličan razvoj situacije u RAK-u i Centralnoj banci. Državni sud je iz sadašnje faze, u kojoj međunarodne sudije imaju ključnu ulogu, na jasnom putu ka planiranom smanjenju broja međunarodnih članova što će u periodu od pet godina dovesti do faze u kojoj će svi zaposlenici Suda biti bh. državljani. To je planirani rok.

Razlozi za provođenje ovog procesa su jasni. Međunarodni zaposlenici mogu bh. institucijama pružiti nepristrasnu međunarodnu ekspertizu u ranim fazama njihove uspostave. Međutim, kako bh. institucije uspostavljaju svoj autoritet usluge koje im pružaju međunarodni članovi mogu se smanjivati sve do momenta kada više neće biti potrebne.

Zatražio sam od Radne grupe da razmotri odgovarajući rok za povlačenje međunarodnih sudija iz sastava Suda. Ne tvrdim da će se to dogoditi već sutra, ali sve više se približavamo trenutku kada bi se međunarodni članovi trebali povući. Mislim da su imali značajnu ulogu i uvjeren sam da će je vjerovatno i dalje imati u bliskoj budućnosti, u narednih godinu ili dvije, posebno zbog toga što je potrebno osigurati prilagođavanje bh. institucija kako bi se mogle priključiti evropskim institucijama u okviru Evropske unije. Međutim, nakon tog perioda mislim da zaista postoje snažni argumenti za postepeno povlačenje međunarodnih sudija iz Ustavnog suda, tako da u odgovarajućem roku (pomenuo sam rok od godinu dana ili dvije godine, međutim o tome će odlučiti Radna grupa) Ustavni sud u potpunosti postane bh. institucija.

&&&

Suština je u sljedećem: mjera koju predlažem će dodatno ojačati zaštitne mehanizme iz Ustava BiH, koji predstavljaju stubove države. Ovom mjerom će se Ustavnom sudu dati dodatna

ovlaštenja, uključujući i ovlaštenja u odnosu na visokog predstavnika. Radna grupa će osigurati da nacrt zakona, koji će biti upućen Parlamentu, Sudu osigura cijeli niz mehanizama koji su mu potrebni da efikasno djeluje kao konačni arbitar u budućim ustavnim pitanjima.

To je jedini način da Sud postane institucija koja ne funkcionira samo uz međunarodnu podršku, nego kao samostalan dio suverene i nezavisne države koja se rukovodi demokratskim principima.

Hvala.